

34

L
20

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

163

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG - KONINGINNEGRAOHT 26 - TELEFOON 117681 - POSTREKENING 412285

L 20
168

VERSCHIL (IN GULDENS) IN KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD TUSSCHEN ARBEIDERS OP HET PLATTELAND EN IN DE STAD.

330.585.3323.33
323.333
63.1330.45

A'dam R'dam Den Haag	Steden met een aantal inwoners van					
	meer dan 100.000	50.000-100.000	20.000-50.000	10.000-20.000	3.000-10.000	
	I	II	III	IV	V	VI

1. Verschil in kosten voeding per jaar:						
a. vaste arbeiders in akkerbouw en gemengd bedrijf	100.-	100.-	100.-	100.-	75.-	45.-
b. vaste arbeiders weidebedrijf	70.-	70.-	70.-	70.-	45.-	15.-
c. gem. vaste en losse landarbeiders geheele land	55.-	55.-	55.-	55.-	30.-	0
2. Verschil in huishuur: per week	2.90	2.30	1.60	1.35	0.60	0.30
per jaar	150.-	120.-	85.-	70.-	30.-	15.-
3. Verschil in huishuur en kosten voeding per jaar:						
a.	250.-	220.-	185.-	170.-	105.-	60.-
b.	220.-	190.-	155.-	140.-	75.-	30.-
c.	205.-	175.-	140.-	125.-	60.-	15.-
4. Totaal voordeelig verschil voor landarbeider per uur (50 uur per week = 2620 per jaar)						
a.	9.5	8.4	7.1	6.5	4.0	2.3
b.	8.4	7.3	5.9	5.3	2.9	1.1
c.	7.8	6.7	5.3	4.8	2.3	0.6

TOELICHTING.

De vraag is hoeveel in de steden meer moet worden uitgegeven voor een goeder- en dienstpakket, dat past bij het gemiddelde inkomen van een landarbeider.

Er is uitgegaan van het gemiddelde budget van de 40 landarbeidersgezinnen, dat is opgenomen in het verslag "Huishoudrekeningen van 598 gezinnen", waarin het resultaat van het budget onderzoek, dat in 1935/'36 door het C.B.S. is gehouden, is opgenomen.

Gaat men de posten van het budget na, dan blijken voeding en huishuur posten van beteekenis te zijn, die voor den landarbeider goedkoper zijn. Dit kan ook gezegd worden van de post ontspanning. Enerzijds kan men zeggen, dat ontspanning buitenshuis veel meer noodzaak is voor degenen, die dit in de buitenlucht doen. Anderzijds zijn de geringe uitgaven voor deze posten ten platte lande een gevolg van laag loon en van de geringe mogelijkheden hiertoe.

Nu het bezoeken van Ambachtschool of Miloschool door kinderen van landarbeiders, die niet het beroep van hun vader kiezen, steeds meer gebruikelijk wordt, zijn de kosten voor opvoeding op het platteland in menig geval hoger dan in de stad. Een becijfering van beide laatste posten is moeilijk te geven, Wij bepalen ons tot beide eerstgenoemde posten.

die hun arbeidstijd in fabriek of werkplaats doorbrengen dan voor degenen,

2786999

1. Voeding.

Er is onderscheid gemaakt in drie groepen:

- a. vaste arbeiders op akkerbouw- of gemengd bedrijf
- b. idem weidebedrijf
- c. een gemiddelde van vaste en losse arbeiders in het geheele land

Het is moeilijk om exact aan te geven welke producten - en vooral in welke mate - het voordeel voor den landarbeider opleveren.

Er is geschat dat groep a. de producten aardappelen, groenten en fruit, varkensvleesch- en vet, melk en eieren geheel uit eigen productie of als emolument ontvangt.

Daar de eigen productie door eigen, extra, arbeid geschiedt, mag de waarde van het product (minus kosten van zaaizaad e.d.) niet als netto voordeel worden gezien. Wanneer voor de eigen arbeid een normale belooning wordt gerekend, is het logisch om als prijs van het product te nemen de telersprijs af-beerderij.

Deze prijs wordt ook aangehouden voor hetgeen als emolument wordt genoten. Het voordeel boven den stedelijken arbeider is dan gelegen in het verschil tusschen kleinhandelsprijs en telersprijs.

De berekening loopt nu als volgt:

	Waarde tegen kleinhandelsprijs uit gemidd. landarb. bud-1945 get 1935/'36	Idem basis 1945	Waarde tegen telersprijs 1945	Voordeel van de landarb. in akkerb. en losse gem. bedr. kolom 2 minus kolom 3	Mate zelf- verzorging in vaste en losse arbeiders	Gemidd. voordeel van vaste en losse arbeiders kolom 4 x 5
	1	2	3	4	5	6
1. Aard.	29	58	31	27	0.75	21.-
2. Groenten en fruit 1)	25.-	66	33	33	0.50	16.50
3. Varkensvl. en- vet 2)	45	81	65	16	0.33	5.-
4. Melk	49	91	76	15	0.40	6.-
5. Eieren	12	38	30	8	1.-	8.-
Totaal				99.-		56.50

- 1) Exclusief buitenlandsch fruit
- 2) Ontleend aan de posten 10 en 11 der budget statistiek.

Voor den vasten arbeider op het weidebedrijf is het voordeel van eigen productie van aardappelen, groenten en fruit en varkensvleesch niet in die mate aanwezig, als voor zijn collega op het gemengd of akkerbouwbedrijf. Aardappelen en groenten zal hij veelal niet zelf telen; hij koopt deze dan meestal goed-kooper dan tegen kleinhandelsprijs. Een varken zal hij veelal wel zelf mesten maar hij zal daarvoor het voer gedeeltelijk moeten aankopen. Anderzijds zal het voordeel bij de post melk (en boter), grooter zijn dan als gemiddelde hier is berekend.

Stel het voordeel uit de drie eerstgenoemde posten n.l. in totaal f.76.-, half zoogroot - f.38.- -, en het extra voordeel voor melk (en boter) f.8.- hooger dan resulteert een verschil van f.30.-; het voordeel wordt dan afgerond f.70.-.

Tenslotte is ook nog een berekening gemaakt voor alle groepen landarbeiders dooreengenomen; een gemiddelde voor het geheele land. Hierbij is een schatting gemaakt van de mate waarin het voordeel dat door den vasten arbeider op het akkerbouw- of gemengd bedrijf wordt genoten, aan den "gemiddelden" landarbeider ten goede komt. Deze coëfficiënten zijn hierboven vermeld. Het voordeel van de groepen a, b en c, wordt dan (afgerond) f.100.-, f.70.- en f.55.- per jaar.

Bij deze berekening is de gemiddelde kleinhandelsprijs van een aantal steden genomen. In feite ligt - althans normaliter - de kleinhandelsprijs in de grootste steden wat hoger, in de kleinere steden wat lager dan dit gemiddelde. Dit betekent dat het verschil in kosten van voeding in de hierboven genoemde groepen I en II in werkelijkheid wat hoger, voor groep IV wat lager zal zijn dan de hierboven genoemde bedragen.

Voor het verschil in kosten van voeding t.o.v. de kleine steden, was het eveneens moeilijk een schatting te maken. Deze vormen een overgangsgeval.

Er is geschat dat het voordeel dat de arbeiders in de gemeenten van 3.000 - 10.000 inwoners genieten boven de steden, gelijk is aan dat van den "gemiddelden" landarbeider. Dit zal iets te gunstig voor eerstgenoemde groep zijn voorgesteld. Voor de arbeiders in gemeenten van 10.000 - 20.000 inwoners, is geschat dat het voordeel t.o.v. hun collega's in de grotere steden, half zoo groot is als voor den "gemiddelden" landarbeider geldt. Dit voordeel is hieruit te verklaren, dat een gedeelte dezer arbeiders in staat is zelf aardappelen, groenten, varkensvleesch en eieren te produceeren; deels zijn ze hiertoe niet in staat, maar kunnen dan tegen lagere prijs dan kleinhandelsprijs voorraad opdoen.

Tenslotte zij nog opgemerkt dat de marge tusschen kleinhandelsprijs en telersprijs wordt beïnvloed door het feit dat de ~~verrekeningen voor verschillende~~ artikelen lager ligt, dan de telersprijs vermeerderd met alle handelskosten. Komt aan deze politiek een einde dan wordt - ceteris paribus - de marge groter en daarmee de hierboven berekende verschillen.

2. Huishuur.

De huishuur die voor verschillende groepen van steden is berekend, is ontleend aan een rapport van het Departement van Sociale Zaken "gemiddelde woninghuren van werkloze arbeiders omstreeks het jaar 1937". De cijfers hebben betrekking op ruim 850 gemeenten.

De indeeling in grootte - klassen is overeenkomstig die, welke door het C.B.S. wordt gebruikt. Voor de steden beneden 20.000 is door ons een splitsing gemaakt in 10.000 - 20.000; 3.000 - 10.000 en beneden 3.000. De laatste worden geacht typische plattelands-gemeenten te zijn, en de gemiddelde huur in deze gemeenten is o.i. gelijk te achten aan die van de gemiddelde landarbeiders-woning. De gemiddelde huur bedroeg hier f.2.20 per week. Van elk der 6 groepen is nu het verschil in huishuur t.o.v. dit bedrag berekend.

Het verloop van den huishuur is volgens mededeeling van het Directoraat-Generaal voor de Prijzen als volgt geweest:

na 1937 is aanvankelijk nog een daling ingetreden, in 1939 begon een stijging. Sinds 1940 mochten de bestaande huren niet verhoogd worden; voor nieuwbouw gelden hogere huren.

De huidige huur zal dus waarschijnlijk gemiddeld iets hoger liggen dan in 1937, waardoor ook het berekende verschil thans iets groter zal zijn.

Het verschil in kosten per uur.

Hierbij doet zich de vraag voor of men wil uitgaan van:

- a. een reël gelijk uurloon dan wel
- b. een reël gelijk jaarloon

ad. a. gelijk reël uurloon

De arbeidstijd van een landarbeider kan thans gemiddeld geschat worden op 50 uur per week d.i. 2620 uur per jaar. Boven zijn geldloon heeft hij een voordeel in kosten van levensonderhoud van de in bovenstaande tabel genoemde bedragen, loopend van f.250.- per jaar tot f.15.-.

Deeling dezer bedragen door 2620 geeft de in de tabel vermelde cijfers per uur.

ad. b. gelijk reël jaarloon

Hierbij dient men uit te gaan van een bepaald uurloon. Dit kan voor landarbeiders thans op 60 ct. gesteld worden. Het jaarinkomen van den landarbeider wordt nu aan geldloon 2620 x 60 ct + de hiervoor betaalde voordelen in natura.

De arbeidstijd van den industriearbeider kan gesteld worden op 52 x 48 =
(afgerond) 2500 uur. Bij het maximale voordeel van f.250.- behoort dan een uur-
loon van den industriearbeider van $\frac{2620 \times 60 + 250}{2500} = 72.9$ ct. d.i. een verschil

van 12.9 ct. of wel 3.4 ct. meer dan volgens de berekening ad. a.

Deze berekening geeft bij het minimale verschil van f.15.- een uurloon
van 63.5 ct. d.i. dit is een verschil van 2.9. meer. Uitgaande van een reël
gelijk jaarloon komt men dus tot een verschil dat gemiddeld ruim 3 ct. hooger
ligt dan wanneer men uitgaat van een reël gelijk uurloon .

Den Haag, 30 November 1945.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT.